

Наталія Гой
аспірант

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ЕКСПЕРТНИХ ОЦІНОК ДЕЛЬФІ В ОПЕРАТИВНОМУ УПРАВЛІННІ М'ЯСОПЕРЕРОБНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

В умовах перехідної економіки актуальною залишається проблема аналізу найважливіших факторів впливу на процес оперативного управління виробництвом. Зокрема, доцільно проводити анкетне опитування управлінського персоналу м'ясопереробних підприємств з метою виявлення зовнішніх і внутрішніх чинників, які забезпечують результативність управлінських рішень. Використання тільки статистичних даних не дозволяє в повному обсязі оцінити поточну ринкову ситуацію для м'ясопереробного підприємства.

Питанням збору інформації, проведенню та опрацюванню експертних оцінок в управлінській діяльності приділяється значна увага вітчизняних та закордонних вчених. У наукових дослідженнях експертні методи прогнозування використовували В. Т. Белов, В. І. Чумаков, Ю. В. Міронова, А. І. Орлов, І. Г. Бабець, О. Шершньова та ін. Значний внесок у розвиток теорії та практики експертних оцінок зробили українські науковці Б. Є. Грабовецький, Г. М. Гнатієнко, В. Є. Снитюк, В. М. Геєць, В. М. Глушков, Г. М. Добров, С. М. Ямпольський, М. В. Михалевич, Н. З. Шор, Ф. М. Хилюк та ін.

Прогнозні експертні оцінки відображають індивідуальні судження фахівців щодо перспектив розвитку об'єкта дослідження та ґрунтуються на мобілізації професійного досвіду, доповненого науковими знаннями й інтуїцією. Якісні та кількісні показники, одержані як результат анкетного опитування, після відповідної обробки доцільно використовувати для прийняття управлінських рішень. Перевагою експертних методів є швидкість

отримання інформації про досліджуваний об'єкт за неможливості виміряти його параметри та характеристики кількісними показниками.

Методи колективних експертних оцінок мають переваги щодо надійності експертизи. Водночас досить складним є процес їх підготовки та проведення[1, с. 12]. До колективних методів експертних оцінок відносять, насамперед, метод комісій і метод Дельфі [2]. Співробітниками науково-дослідної корпорації США “Rand Corporation” Т. Гордоном і О. Хелмером у другій половині ХХ ст. був розроблений метод колективних експертних оцінок Дельфі. Серед інших методів колективної експертної оцінки його вирізняють такі особливості: анонімність, регульований зворотній зв'язок, статистична обробка експертних даних. Вважається, що притаманна цьому методу анонімність опитування усуває будь-який зовнішній вплив на думку експертів.

При організації опитувань необхідно врахувати, що далеко не всі експерти достатньо обізнані зі змістом і методикою використання експертних методів. А саме, коли анкета вперше направляється експертам, до неї слід додати короткий опис суті методу та інструкцію щодо заповнення анкет. Обробка інформації пов'язана з обчисленням системи показників, зміст яких уможлиблює процес формування остаточних, узагальнюючих висновків щодо реалізації поставленого завдання. Таким чином, методичне забезпечення проведення колективних експертних оцінок включає: розробку опитувальних анкет; складання інструкцій щодо їх заповнення; сукупність моделей і методик, необхідних для розрахунку системи показників, що використовуються в анкетному опитуванні. Проведення анкетування передбачає дотримання певних принципів [3, с. 33]:

- до експертного опитування залучають висококваліфікованих спеціалістів і науковців у галузі оперативного управління;
- в експертних висновках відображаються якісно нові ідеї щодо організації управлінського процесу;
- переважаюча думка в групі експертів вважається базовою для характеристики досліджуваної проблеми;

- отримання відповідей фахівців у певній систематизованій формі можливе тільки за умови чітко визначеного завдання і конкретних запитань;
- при опрацюванні анкетних даних експерт зобов'язаний творчо використати надану інформацію, удосконалити власні відповіді у напрямку підвищення вірогідності й об'єктивності оцінок.

Процес проведення експертизи за методом колективних експертних оцінок Дельфі передбачає низку етапів; їх послідовність та змістовність визначається залежно від характеру і складності досліджуваного об'єкта. Науковцями визначено типові етапи проведення експертизи [3, с. 59]:

- постановка проблеми, її методологічне обґрунтування;
- формування групи організаторів експертизи;
- відбір експертів, визначення складу експертної групи;
- розробка опитувальної анкети;
- визначення кількісних параметрів за даними експертного опитування;
- оцінка ступеня узгодженості думок експертів;
- аналіз результатів експертного опитування.

Метод експертного опитування Дельфі є ефективним інструментом оцінки факторів, які характеризують результативність оперативного управління на м'ясопереробних підприємствах.

Література

1. Гнатієнко Г. М. Експертні технології прийняття рішень : [монографія] / Г. М. Гнатієнко, В. Є Снитюк. – К. : Маклаут, 2008. – 444 с.
2. Gordon T. Report on a Long Range Forecasting Study / [Електронний ресурс] / T. Gordon, O. Helmer. – Режим доступу : <http://www.rand.org/pubs/papers/P2982.html>.
3. Грабовецький Б. Є. Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання : [монографія] / Б. Є. Грабовецький. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 171 с.